

Úmluva UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů: Jak chránit naši kulturu a tvůrkyně a tvůrce?

Kultura a kreativita jsou duší naší společnosti. V klidných dobách i během krizí lidé touží po okamžicích, které je spojí, umožní jim porozumět si, sdílet emoce nebo prostě snít. Hudba, divadlo, literatura, film, tanec a další formy uměleckého projevu jsou nejen zdrojem síly, kterou dnes tolik potřebujeme, ale i klíčem k tomu, jak čelit výzvě, před kterou stojíme.

Úmluva přijatá v roce 2005 nám připomíná, jak důležité je chránit a podporovat **kulturní rozmanitost**. Definuje ji jako širokou škálu uměleckých projevů, které umožňují všem lidem – bez ohledu na etnickou, náboženskou nebo sexuální orientaci – svobodně a otevřeně se vyjadřovat a tvořit. Zároveň usiluje o to, aby kultura byla přístupná všem, i těm, které k ní mohou mít z nějakých důvodů omezený přístup.

Co úmluva říká?

- **Podporujeme tradice, ale nezůstáváme v minulosti.** Úmluva zdůrazňuje důležitost tradičních kultur, ale zároveň apeluje na otevřenost k novým uměleckým formám.
- **Lokální kultura a tvorba ve všech jazycích** je stejně hodnotná jako ta mainstreamová, protože je důležitá pro naši identitu.
- **Kultura pro všechny.** Rovnost v přístupu ke kultuře je zásadní. Každý, bez ohledu na etnický původ, gender či sexuální orientaci, by měl mít stejnou možnost zapojit se do kulturního života.
- **Kultura není jen o penězích.** I když úmluva uznává význam kultury pro ekonomiku, klade důraz na to, aby kultura nebyla vnímána jen jako komodita. Je o hodnotách, o sdílení příběhů a o otevřenosti.
- **Vzdělávání ke kultuře** přispívá k dialogu mezi kulturami a generacemi.

Jaké jsou její hlavní cíle?

- Podporovat kulturní život ve společnosti prostřednictvím efektivní vnitrostátní politiky a opatření na podporu rozmanitosti kulturních projevů.
- Zajistit, aby kulturní produkty (jako jsou umělecká díla, knihy, filmy, hudba) a služby (například kulturní akce, výstavy, vzdělávání v oblasti kultury) byly rovnoměrně dostupné v různých regionech. Zároveň usnadnit mobilitu umělců a kulturních pracovníků, aby se mohli účastnit mezinárodních kulturních akcí, spolupracovat s kolegy z jiných zemí a přinášet nové nápady a obohacovat kulturní prostředí.
- Začlenit kulturu do plánů pro udržitelný rozvoj.
- Podporovat lidská práva a základní svobody v kulturní sféře.

Proč je to důležité pro Českou republiku?

- V **České republice** byla úmluva ratifikována v roce 2010 a od té doby ji naplňujeme prostřednictvím Ministerstva kultury, jeho příspěvkových organizací i podporou neziskového kulturního sektoru. Cílem je posilovat postavení umělců, podporovat digitální transformaci kultury (jako je projekt **Kreativní Česko**) a zajistit rovnost v kultuře.
- **Témata, která nás oslovují:** integrace menšin, podpora romské kultury, zajištění dostupnosti kultury pro znevýhodněné skupiny nebo podpora digitálních inovací v umění.

Koho se úmluva týká? Všech tvůrkyň a tvůrců!

- V divadle a tanci: tanečnic a tanečníků, herců, dramaturgyň, scenáristů, režisérek, maskerek, osvětlovaček, zvukařů, choreografů, korepetiterek ad.
- V hudbě: skladatelek, zpěváků, dirigentů, všech členek a členů orchestrů, textařek, interpretů ad.
- V literatuře: prozaiček, básníků, překladatelů, korektorek, sazečů, dramaturgyň, kritiků ad.
- Ve výtvarném umění: malířů, ilustrátorek, restaurátorů, kurátorek, publicistů a kritiků ad.
- Ve filmu: režiséřů, hereček i herců, dramaturgů, scenáristek, zvukařů, osvětlovačů, producentek, vlásenkářek, rekvizitářů, castingových režisérek ad.
- V dalších profesích: návrhárek, copywriterů, game designerek, učitelů a učitelek, tlumočniců a mnoha dalších.

Co můžeme pro implementaci úmluvy dělat?

- Dbát na rozmanitost projevů a médií a stát za svobodou projevu.
- Podporovat vydávání literatury jak původní české, tak překladů, což slouží k výměně kulturního povědomí.
- Rozvíjet **Pražské Quadriennale** – největší festival scénografie s globálním dopadem na území ČR.
- Prohlubovat mezinárodní spolupráci.

Oslavy dvacetiletí Úmluvy 2005:

- **Nová kulturní politika:** Úmluva vedla k celosvětovým změnám ve způsobu, jakým státy přistupují k ochraně kultury a uměleckých svobod. Přínos odvětví kultury a kreativního průmyslu k udržitelnému rozvoji je jasně rozpoznán ve více než 4700 národních politikách a opatřeních po celém světě.
- **Svoboda projevu:** Úmluva chrání právo na svobodný umělecký projev, což umožňuje lidem a komunitám vyjádřit se, postavit se proti dominantním názorům a usilovat o spravedlnost a kolektivní uzdravení prostřednictvím rozmanitosti kulturních projevů. K dnešnímu dni má celkem 158 smluvních stran, včetně Evropské unie.
- **Posilování rovnosti pohlaví v kultuře:** Umělkyně a kulturní pracovníce po celém světě díky úmluvě získávají lepší pracovní podmínky, spravedlivější odměňování a větší přístup k odbornému rozvoji.
- **Digitální prostředí:** Vzhledem k rostoucímu významu digitálních platform a technologií při utváření kulturních projevů musí Úmluva hrát zásadní roli při řešení příležitostí a výzev, které digitální prostředí představuje pro tvůrce i diváky.
- **Afrika a kreativní ekonomika:** Úmluva má silný dopad na Afriku, kde podporuje vznik dynamických a inkluzivních kulturních a kreativních ekonomik.
- **Fond kulturní rozmanitosti:** Česko pravidelně přispívá také do mezinárodního fondu, který investuje do kulturních a tvůrčích odvětví, aby posílil postavení zemí globálního Jihu, překonal nerovnosti a obohatil celý svět. Nejinak je tomu i letos.
- **Více o naplňování Úmluvy:**
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380474>

A kdy můžeme rozmanitost kulturních projevů oslavit?

- Na Světový den kulturní rozmanitosti – **21. května!**

MINISTERSTVO
KULTURY

Kancelář
Kreativní Evropa
Kultura

